

"Жалпы сөйлеу тілі дамымаған балаларда сөйлеудің барлық компоненттерін дамыту үшін құм ойындарын пайдалану "

"Балаларға арналған ең жақсы
ойыншық –ол құм үйіндісі"
К. Д. Ушинский

Балалардың сөйлеуін дамыту үшін ең қолайлы және тиімді – бұл **құм терапиясы**. Балалар үшін бұл- құммен ойын, логопед үшін бұл түзету мәселелерін шешу әдісі.

Балалардың жасына қол жетімді іс – әрекет - ойын арқылы дамыту керек.

Логопедиялық тәжірибе көрсеткендей, дәстүрлі іс әрекетінде құм ойындарын қолдану оқытудың стандартты түрлеріне қарағанда үлкен тәрбиелік және білім беру әсерін береді.

Біріншіден, баланың жаңа нәрсені үйренуге, тәжірибе жасауға және өз бетінше жұмыс істеуге деген ұмтылысы айтарлықтай артады.

Екіншіден, құм ойындарын пайдалану кезінде "қолмен интеллекттің"негізі ретінде тактильді сезімталдық дамиды.

Үшіншіден, құм ойындарында барлық танымдық функциялар (қабылдау, зейін, есте сақтау, ойлау), сондай-ақ сөйлеу және моторика үйлесімді және қарқынды дамиды.

Төртіншіден, пәндік-ойын қызметі жетілдірілуде, бұл рөлдік ойын мен баланың коммуникативті дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Құм терапиясының мақсаты- "құм терапиясы"технологиясы арқылы балалардың түзету және білім беру міндеттерін сәтті игеруін қамтамасыз ету.

Міндеттері:

1. Балалардың дидактикалық тапсырманы қабылдауға мотивациялық дайындығына ықпал ету;
2. Балаларда сөйлеудің психологиялық базасын (зейін, қабылдау, есте сақтау), танымдық процестерді қалыптастыру;
3. Балаларға құмсалғыштағы бірлескен ойындар мен жаттығуларда қарым-қатынас тәсілдерін үйрету;
4. Қолдың ұсақ моторикасын дамыту;
5. Бұзылған дыбыстарды автоматтандыру;
6. Диафрагмалық тыныс алуды дамыту;
7. Дыбыстық-буындық талдау және синтез дағдыларын меңгеру;
8. Фонематикалық есту мен қабылдауды дамыту;
9. Сөздік қорын молайту және жандандыру;
10. Тілдің лексикалық-грамматикалық категорияларын қалыптастыру;
11. Біртұтас сөйлеуді дамыту.

Ата-аналарға ұсынымдар

Құм ойындарын өткізуге арналған жалпы ұсыныстар

1. Құмсалғыштағы ойындар шағын топпен немесе жеке-дара өткізіледі.
2. Ұйымдастырылған іс-әрекеттерге дейін және іс-әрекеттерден кейін баланың қолдары жуылады.
3. "Құмсалғышта" ұйымдастырылған іс-әрекеттің алдында саусақ жаттығуларын өткізген жөн.
4. Құммен жұмыс істеу кезінде белгілі бір ережелерді сақтаңыз:
 - құмсалғыштан құм төгілмеуі керек;
 - бала аузына құм алып, құм лақтыра болмайды;
 - қолың шайю және тек құмсалғышта ойнай алады;
 - ойыннан кейін жұмыс орнын жинау, барлық ойыншықтарды орнына қою керек.

Құммен жұмысты ұйымдастырудың жалпы шарттары.

Құмды ойындар процесінде қолданамыз:

- * (үй, жабайы)жануарлары;
- * (жабайы, үй)құстары;
- * су әлемінің тұрғындары (әртүрлі балықтар);
- * жиһазы бар тұрғын үйлер (үйлер, құлыптар) ;
- * үй ыдыстары (ыдыс-аяқ, тұрмыстық заттар, үстел әшекейлері);
- * ағаштар және басқа өсімдіктер (гүлдер, шөптер, бұталар, жасыл желектер және т. б.);
- * көлік құралдары (жер үсті, су, әуе көлігі);
- * аксессуарлар (моншақтар, маскалар, маталар, түймелер және т.б.).

Логопед алдымен құм ойындарында әрекет ету тәсілдерін көрсетеді, содан кейін баланың "қолы-қолда" немесе бала оларды өздігінен қайталайды. Нұсқаулықтың нақты орындалуын талап етпеңіз, ересек адам алдымен балаға бейімделуі керек.

Балаларға ойыншықтардың барлық жиынтығы бірден көрсетілмейді, олар қолдар мен құралдардың көмегімен қарапайым құм манипуляцияларының кең спектрін игеруі керек. Құм ойындарында барлық мінез-құлық ережелері, тыйымдар, ынталандыру делдал ойыншық арқылы жүзеге асырылады (құмды Ертегі, Құмсалғыштың иесі, құм әлемінің ханшайымы және т.б.). Логопедтің ұстанымы- "Белсенді қатысу, Мен жанымдамын".

Артикуляциялық гимнастика

«Ат». Тілді таңдайға соғу, сонымен бірге саусақтармен "құмда жүру".

«Күркетауық». Жоғарғы ерніңізді тіліңізбен тез жалаңыз, "блл-блл-блл" дыбысы бар, саусақтарыңызды құмның қалыңдығына жылжытыңыз.

«Өткеншек». Тілді жоғары-төмен көтеру-түсіру, құмдағы сұқ саусақты сол бағытта жылжыту.

«Сағат». Тілді оңға-солға жылжыту, құмдағы сұқ саусақты сол бағытта жылжыту.

Диафрагмалық тыныс алудың дамуы

«Жолды сызу». Балалар машинасынан құмға жол жасалды. Бала машинаның алдындағы жолды ауа ағынымен тегістейді.

«Құм астында не бар?» Жұқа құм қабатының астында сурет. Құмды үрлеу арқылы бала кескінді ашады.

«Қоянға көмектесеміз». Құмда ойықтар-қоянның "іздері". Түлкі таппауы үшін барлық іздерді "жабу" керек.

«Күпия». Ойыншық құмға таяз көмілген. Құмды үрлеу арқылы жасырылғанын анықтаймыз.

Фонематикалық есту қабілетінің дамуы

«Қолдарымызды жасырамыз». Берілген дыбысты естігеннен кейін қолыңызды құмға жасырыңыз (алдымен дыбыстар арасында, содан кейін буындар арасында, содан кейін сөздер арасында).

«Сүңгуір». Құмсалғыштың түбінен заттарды немесе қорғалған суреттерді алып, оларды дифференциалданатын дыбыстарды айту арқылы атаңыз.

«Екі қала». Құмсалғыштың түбінен заттарды немесе қорғалған суреттерді алыңыз, оларды дифференциалданатын дыбыстарды айту арқылы атаңыз және оларды екі топқа бөліңіз.

Сөздің буындық құрылымын қалыптастыру

«Құмдағы іздер». Құмда (алақанмен, саусақтармен) сөзде қанша буын болса, сонша із қалдырыңыз және санаңыз.

«Диірмен». Жұдырықшадан сөздегі қанша буын болса, сонша "астық" үйіндісін құйып, санаңыз.

Лексика-грамматикалық құрылымын жетілдіру

«Сөзді алыңыз». Құмнан ойыншықтарды тауып, олардың атауларына сын есімдерді таңдаңыз.

Байланыстыра сөйлеуді дамыту

«Ойыншықты тауып, сипаттаңыз». Бала құмнан табылған ойыншық (Жануарлар, заттар, ертегілердің кейіпкерлері) туралы сипаттамалық әңгіме жасайды.

«Екі ойыншық». Бала құмнан табылған ойыншықтар туралы сипаттамалық салыстырмалы әңгіме құрастырады.

«Сурет салыңыз және айтыңыз». Бала құмға сурет салады және әңгіме құрастырады.

Ойын: «Құм астында нелер бар?»

Мақсаты: Баланың ұсақ қол моторикасын дамыту, сөздік қорын молайту.

Ойын шарты: Ата-аналар үй жағдайында құмның ішіне заттарды салады. Бала құмға қолын салып, заттарды алып шығу керек.

Ойын: «Үй және жабайы жануарлар»

Мақсаты: Баланың ұсақ қол моторикасын дамыту, сөздік қорын молайту.

Ойын шарты: Ата-аналар үй жағдайында құмның ішіне үй және жабайы жануарларды салады. Бала құмға қолын салып, жануарларды алып шығады,құрастырады.

Ойын: «Геометриялық пішіндер»

Мақсаты: Баланың ұсақ қол моторикасын дамыту, сөздік қорын молайту.

Ойын шарты: Ата-аналар үй жағдайында ұн ұнтағы үстінде (манная крупа) геометриялық пішіндер салып, саусақ ұшымен пішіндерді салады.

Ойын: «Әдемі суреттер»

Мақсаты: Баланың ұсақ қол моторикасын дамыту, қызығушылығын арттыру.

Ойын шарты: Ата-аналар үй жағдайында ұн ұнтағы үстінде (манная крупа) саусақ ұшымен суреттерді салады.

Для развития речи детей является наиболее целесообразной и эффективной – это **песочная терапия**. Для детей это игра с песком, для специалиста это метод решения коррекционных задач.

Развивать нужно посредством доступной для их возраста деятельности – игры.

Логопедическая же практика показывает, что использование песочных игр в традиционных занятиях, даёт больший воспитательный и образовательный эффект, нежели стандартные формы обучения.

Во-первых, существенно усиливается желание ребёнка узнавать что-то новое, экспериментировать и работать самостоятельно.

Во-вторых, при использовании игр с песком развивается тактильная чувствительность как основа «ручного интеллекта».

В-третьих, в играх с песком более гармонично и интенсивно развиваются все познавательные функции (восприятие, внимание, память, мышление), а так же речь и моторика.

В-четвёртых, совершенствуется предметно-игровая деятельность, что способствует развитию сюжетно-ролевой игры и коммуникативных навыков ребёнка.

Целью пескотерапии является создание специальных условий и подходов в коррекционной работе с детьми-логопатами для эффективного способа подачи материала и обеспечения успешного освоения коррекционно-образовательных задач детьми посредством технологии «Песочная терапия».

Задачи:

1. Способствовать мотивационной готовности детей воспринимать дидактическую задачу;
2. Формировать у детей психологическую базу речи (внимание, восприятие, память), когнитивные процессы;
3. Учить детей способам коммуникации в совместных играх и упражнениях в песочнице;
4. Развивать мелкую моторику рук;
5. Автоматизировать нарушенные звуки;
6. Развивать диафрагмальное дыхание;
7. Освоить навыки звуко-слогового анализа и синтеза;
8. Развивать фонематический слух и восприятие;
9. Обогащать и активизировать словарь родного языка;
10. Формировать лексико-грамматические категории языка;
11. Развивать связную речь.

С песком интересно играть как одному ребёнку, так и нескольким одновременно. Песок развивает мелкую моторику, чувственное восприятие и креативность. Также он прекрасно снимает стресс. Помогает ребёнку концентрироваться, быть сдержанным и спокойным.

Общие рекомендации по проведению песочных игр

1. Игры в песочнице проводятся с подгруппой или индивидуально.
2. До занятия и после занятия моются руки.
3. Перед занятием в «песочнице» желательно провести пальчиковые игры-разминки.
4. При работе с песком соблюдать определённые правила:
 - песок не должен высыпаться из песочницы;
 - нельзя брать песок в рот и кидаться песком;
 - отряхивать руки и играть можно только над песочницей;
 - после игры надо убрать за собой рабочее место, убрать все игрушки на свои места.

Общие условия организации работы с песком.

Мы используем в процессе игр с песком:

- животных (домашних, диких);
- птиц (диких, домашних);
- обитателей водного мира (разнообразных рыб);
- жилища с мебелью (дома, дворцы, замки);
- домашнюю утварь (посуду, предметы обихода, убранства стола);
- деревья и другие растения (цветы, трава, кустарники, зелень и пр.);
- транспортные средства (наземный, водный, воздушный транспорт);
- аксессуары (бусы, маски, ткани, пуговицы и пр.).

Логопед должен внимательно следить за реакцией детей при работе с песком. Педагог вначале показывает способы действия в играх с песком, а затем ребенок «рука в руке» или самостоятельно повторяет их. Не стоит настаивать на четком выполнении инструкции, взрослый должен на первых порах подстраиваться под ребенка. Для начала и окончания игр-занятий в песочнице вырабатывается особый ритуал приветствия и прощания (это может быть определенная музыка или звук, песочные часы и т.д.) Детям не показывают сразу весь набор игрушек, они должны освоить достаточно широкий спектр простых манипуляций с песком с помощью рук и инструментов. В играх с песком все правила поведения, запреты, поощрения осуществляются через игрушку-посредника (Песочная Фея, Хозяйка песочницы, Королева песочного мира и т.п.). Логопед выполняет роль внимательного зрителя. Позиция педагога - это «активное присутствие, я-рядом». Перед ребёнком ставится проблемная ситуация, с которой ему предлагается справиться самостоятельно. Взрослый направляет рассуждения ребёнка, обращает внимание на наиболее значимые моменты.

Артикуляционная гимнастика

Лошадка. Щёлкать языком, одновременно пальцами «скакать по песку».

Индюки. Быстро облизывать языком верхнюю губу со звуком «бл-бл-бл», пальцами в такт двигать в толще песка.

Качели. Языком ритмично двигать вверх-вниз, указательным пальцем в песке двигать в том же направлении.

Часики. Языком ритмично двигать вправо-влево, указательным пальцем в песке двигать в том же направлении.

Накажи непослушный язычок. Губами шлёпать по языку «п-п-п», ладонью легко похлопывать по песку.

Расчёска. Язык протискивать между зубами вперёд-назад, пальцами-«граблями» двигать по песку, оставляя следы.

Развитие диафрагмального дыхания

Выровняй дорогу. От детской машинки проведена канавка в песке.

Ребёнок воздушной струёй выравнивает дорогу перед машинкой.

Что под песком? Под тонким слоем песка картинка. Сдувая песок, ребёнок открывает изображение.

Помоги зайцу. В песке углубления – «следы» зайца. Надо «замести» все следы, чтобы лиса не обнаружила.

Секрет. В песке неглубоко закопана игрушка. Сдуванием песка обнаружить спрятанное.

Добрый великан. Перед игрушкой невысокая горка. Воздушной струёй разрушить горку, сравнять с поверхностью, чтобы герой продолжил путь.

Автоматизация звуков

Горочка. Набрать песок в руку. Насыпать горку, произнося коррегируемый звук.

Спрячь игрушку. То же самое. Песок сыпать на игрушку.

Дорожка. «Прошагивать» или продвигать пальчиками по заданным дорожкам (зигзаг, волна, спираль, геометрические формы), произнося коррегируемый звук.

Найди игрушку. Находить в глубине песка игрушки разными способами (рукой, пальчиком), произнося коррегируемый звук.

Развитие фонематического слуха

Спрячь ручки. Прятать руки в песок, услышав заданный звук (сначала среди звуков, затем среди слогов, затем среди слов).

Водолаз. Со дна песочницы доставать предметы или защищённые картинки и называть их, произнося дифференцируемые звуки.

Два города. Со дна песочницы доставать предметы или защищённые картинки, называть их, произнося дифференцируемые звуки, и раскладывать их на две группы.

Мой город. Подбирать из набора предметов и игрушек только те, в названии которых есть заданный звук и строить город.

Формирование слоговой структуры слова

Следы на песке. Сделать следов на песке (ладонями, пальчиками) столько, сколько частей в слове и посчитать.

Мельница. Ссыпать из кулачка столько кучек «зерна», сколько частей в слове и посчитать.

Совершенствование лексико-грамматических категорий

Чего не стало. Логопед стирает часть предметов на песочной картинке, ребёнок узнаёт, что изменилось, закрепляя употребление сущ. в Род. падеже ед. ч. и мн.ч.

Подбери слово. Находить игрушки в песке и подбирать к их названиям прилагательные.

Лодочка. Создавать игровые ситуации для упражнения в речи грамматических категорий:

- предлогов (от, к, над, между, в, из-за, из-под, у, перед);
- приставочных глаголов (отплыть, подплыть, пристроили, надстроили);
- наречий (глубоко, далеко, близко, высоко, низко, медленно, быстро).

Подготовка к обучению грамоте

Звуковой анализ слова.

На песке чертить схемы слов и предложений разной степени сложности. Обучение чтению и печатанию букв. Упражнения на сыром песке типа «Исправь ошибку», «Добавь деталь», «Прочитай», «Допечатай первую (последнюю) букву слова»; Звуко-буквенный анализ слов различной сложности.

Развитие связной речи

Найди и опиши игрушку. Ребёнок составляет описательный рассказ о найденной в песке игрушке (животные, предметы, герои сказок).

Две игрушки. Ребёнок составляет описательный сравнительный рассказ о найденных в песке игрушках.

Нарисуй и расскажи. Ребёнок рисует на песке и составляет рассказ (повествовательный, творческий, с проблемным сюжетом).

Покажи сказку. Ребёнок составляет рассказ (повествовательный, творческий, с проблемным сюжетом) по демонстрации своих (или логопеда) действий, используя мелкие игрушки, предметы.

Таким образом, применение нетрадиционной здоровьесберегающей логопедической технологии – пескотерапии, учитывающей специфику работы логопеда, закономерности и особенности развития детей с речевыми нарушениями, позволяет повысить эффективность коррекционного обучения, предупредить появление вторичных нарушений, успешно сотрудничать с родителями, повышая качество работы по исправлению недоразвития всех компонентов речи воспитанников, повысить результативность и качество коррекционно-развивающей работы.